

TMMOB
MİMARLAR ODASI ANKARA ŞUBESİ
BİNA KİMLİKLERİ SÖYLEŞİSİ 5
“SERGİ EVİ VE OPERA BİNASI”

24.12.2009

Oturum Başkanı: Elvan Altan ERGUT

Konuşmacılar: Gökhan AKÇURA, Nilgün FIRATLI

----&----

OTURUM BAŞKANI (Elvan Altan Ergut)- İyi akşamlar. Bina Kimlikleri Söyleşilerimizin 5.'sine hoş geldiniz.

Bu söyleşiler, Mimarlar Odası Ankara Şubesinin Bina Kimlikleri Envanteri Çalışma Ekibi tarafından sürdürülen bir projenin parçası olarak gerçekleştiriliyor. Bu proje kapsamında daha önce sergiler düzenlendi, bu sergilerin katalogları yayınlandı. Şimdi de bu sene bu sergilerde yer alan yapıların söyleşilerini gerçekleştiriyoruz.

Bugünkü söyleşimizin konusu olan yapı, Cumhuriyetin ilk yıllarında sergi mekânı olarak tasarlanıp inşa edilmiş, daha sonra işlevsel ve biçimsel bir dönüşüme uğrayarak tiyatro ve opera temsilleri için kullanılmaya başlanmış olan Sergi ve Opera Binası. Bu yapının hem işlevi hem de konumuyla sadece Ankara için değil, aslında Cumhuriyet dönemi Türkiye mimarlığının tümü için en önemli yapılardan biri olduğunu çok rahatlıkla söyleyebiliriz.

Ankara'nın ana aksını oluşturan Atatürk Bulvarı üzerinde yapıldığı dönemin kent merkezi olan Ulus ile yeni gelişen merkezi olan Kızılay arasındaki prestijli konumuyla aynı zamanda hem sergi mekânı, hem de temsil mekânı olarak vermekte olduğu kamusal hizmetle yeni başkent gelişmekte olan sosyal yaşantısında görsel ve işlevsel olarak tartışılmaz bir yere sahip olan bir yapı, Sergi Evi ve Opera Binası.

Bugün konuk konuşmacılarımız, yapının sergi evi olduğu dönemde ve opera olarak kullanıldığı dönemdeki hayatının detaylarını bize anlatacaklar. Ben ise,

yapının mimarlık tarihindeki yerini kısaca hatırlatarak, sanırım hepimiz biliyoruz zaten, ama kısaca hatırlatarak konuşmalara bir giriş yapmaya çalışacağım.

Yapının mimarlık tarihindeki yeri dediğimiz zaman, mimarlık tarihindeki yerini anlamaya çalışıyorsak, ilk inşa edildiği haliyle sergi evinin modern özellikleri, özellikle de modern üslubuna vurgu yaparak başlamamız gerekiyor diye düşünüyorum. Sergi evinin modern mimari üslupta olması talebi yapıyı gerçekleştirmek üzere açılan yarışmanın şartnamesinde zaten yer almaktaydı. Yapının kaç kattan oluşacağı ve bunların metrekareleri, yapıda yer alacak işlevler, işlevlerin hangi katlara yerleştirileceği, ana cephelerin hangileri olacağı, bu yapının inşası için harcanacak para, istenilen çizimler ve ödüller ve bunun gibi detaylar hakkında bilgi veren yarışma şartnamesinde çok açık bir şekilde yapının üslubunun modern, strüktürünün de betonarme olması isteniyordu.

Kazanan projenin sahip olması beklenen bu modern üslubun 20. Yüzyılın başlarının mimarlık ortamındaki uluslararası anlamı; bezemelerden arınmış, yalınlık ve işlevsellik olarak kısaca tanımlanabilir. Slaytlarda yapı yeni tamamlandığı zaman dış görünüşünden ve içten fotoğrafları görüyoruz. Burada da gördüğümüz gibi sergi evinde iç ve dış tasarımında süsleme, bezeme kullanılmamış. Dönemin mimarlık dergisi Arkitek'teki tanımında söylendiği gibi, binanın görünüş zenginliği, hacimlerin nispetli ve ahenkli imtizacı, yani uyumu ile temin edilmiştir. Bu yapıda özellikle bazı biçimsel noktaları vurgulayabiliriz. Dar kenarları yuvarlatılmış olan uzun bir ana kütle görüyoruz yapının sahip olduğu. Bu kütlede şerit pencerelerle arttırılan bir yatay etkisi var. Buna karşılık bu kütlede dik kesen daha yüksek ve önde üçlü düzeniyle dikey etkisi arttırılmış ikinci bir kütle ve kule görüyoruz. Burada da bir dikeylik etkisi vurgusu görülüyor. Dolayısıyla, bu yapının tasarımında yatay ve dikey hatların ilişkisinde sağlanan denge tarihçiler tarafından yapının çok başarılı bir tasarım olduğu noktasını vurgulamak için söylenen özelliği. Dolayısıyla, tekrar yapının genel fiziksel özelliklerine bakarsak, yuvarlatılmış köşe dönüşleri gibi, düz çatı kullanımı gibi ya da kule kullanımı gibi dönemin biçimsel özelliklerini çok iyi örnekleyen elemanları bu yapıda izleyebiliyoruz.

Mimarlık tarih yazımında Kemalist, Ankara'nın çok önemli bir mimarlık ve kültür ikonu olarak tanımlanıyor bu sergi evi yapısı ve yapıldığı dönemde de aslında

bir inkılap şehrine yakışacak bir bina olarak sunulmaktaydı. Dönemin gazetelerinde yapıyı bu anlamda tanımlayan birçok yazı bulunuyor. Sergi evi gerçekten de inkılabın, yani yeni yönetimin en önemli yapılarındandı. Yapı, 1934 yılında cumhuriyetin 11. Yıldönümünde 116 firmanın katıldığı yerli mallar sergisiyle açıldı. Bu ve benzeri birçok sergi gerçekleştirildi yapıda ve bu sergilerin gösterdiği gibi, sanayi, tarım, sanat gibi alanlardaki hamleleri, yeni cumhuriyetin hamlelerini sergilemesi açısından bina yeni Türkiye'nin gelişme simgesi durumundaydı ve yine o dönemde gazetelerde yazıldığı gibi hammadde memleketi imparatorluktan sanayici ve yaratıcı bir memleket haline gelen Türkiye'nin bayrağı olarak görülüyordu, yani çok sembolik değeri olan bir yapıydı. Dolayısıyla, modern mimari özelliklere sahip olan bir yapı bu sergi evi, ama aynı zamanda ülkenin ulaştığı gelişme düzeyini topluma göstermek ve böylece dönemin modernleşme atılımlarının toplumun yaygın kesimlerince paylaşılmasını sağlamak gibi bir görev de üstlenmişti sergi evi yapısı.

Cumhuriyet yönetiminin modernleşme hedeflerinin bir ürünü olan sergi evi dönemin önemli kamu kurumlarından Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyetinin 1931 yılında açtığı uluslararası bir yarışmayla gerçekleştirildi. Verilen sürenin az olmasına rağmen yarışmaya 16 yerli, 10 yabancı mimar tarafından tasarlanan 26 projenin katıldığını biliyoruz. Dönemin devlet görevlileri ve üç mimardan oluşan jüri Mimar Balmumcuoğlu Şevki Beyin ve İtalyan mimar Paolo Vietti-Violi'nin projelerinin sanat ve dış etki açısından aynı derecede olduklarına ve ödülün ikisi arasında paylaşılmasına karar verdi. İtalyan mimarın projesinin bir komisyon tarafından yapılan ilk keşfi sonucunda inşaata ayrılan parayla yapılamayacağı anlaşılınca Mimar Şevki Beyin projesi tercih edildi.

Sergi Evi Projesinin Mimarı Şevki Balmumcu, 1905 İstanbul doğumlu bir mimar. 1928 yılında Güzel Sanatlar Akademisinden mimarlık diploması almıştı Şevki Balmumcu. Yarışmaya kadar 1930-32'de Türk Tayyare Cemiyeti Bursa Sinema ve Tiyatro Binasının kontrol mimar vekili olarak görev aldığını biliyoruz ve bu sırada bildiğim kadarıyla cumhuriyet döneminde açılan ilk yarışma olan Elazığ, o zamanki adıyla Elaziz Sinema Büro Binası Proje Yarışmasında da birincilik ödülü kazanmış. 1930'lu yıllarda çeşitli başka yarışmalarda da ödüller alan Balmumcu, Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyetinin Sergi Evi Proje Yarışmasını kazandığı 1933 yılında 28 yaşında genç bir mimardı. Erken cumhuriyet döneminde devletin özellikle önemli kamu

yapılarının tasarlanması işini çoğunlukla yabancı mimarlara verdiğini biliyoruz. Bu durum nedeniyle yerli mimarlara uygulama fırsatı tanınmıyor olması dönemin en önemli tartışma alanlarından birini oluşturuyordu.

Yerli mimarların yabancı mimarlara karşı kendilerini kanıtlama çabası içine girmeleri sonucunu doğuran bu durum nedeniyle sergi evinin tasarımı için bir yabancı mimarın görevlendirilmesi yerine yarışma açılması, yerli mimarların değer ve becerilerini göstermelerine ve yabancılarla boy ölçüşmelerine imkân tanıyacağı için çok olumlu bir girişim olarak görülmüştü. Sonuçta da açılan yarışmayı genç bir Türk mimarının kazanması çok önemli bir başarı olarak heyecanla karşılanmıştı. Bunu dönemin mimarlık yayınlarında takip edebiliyoruz. Türkiye'nin mimarlık ortamında büyük bir başarı olarak yerini alan ve dönemin modernleşme hareketinin temsilcisi sayılan sergi evi binası 1930'lar boyunca ve 1940'ların ilk yarısında ulusal ve uluslararası birçok sergiye ev sahipliği yaptıktan sonra Milli Eğitim Bakanlığının kararıyla 1946 yılında Tiyatro ve Opera Sahnesine dönüştürüldü. Bu dönüşümün gerekçesi, Ankara'nın tiyatro salonuna olan ihtiyacı olarak açıklanmaktaydı. Başkentte o dönemde temsiller için halk evine ait salon kullanılmakta, bu küçük sahnede sanat temsilleri için gereken mekân ihtiyacına cevap verememekteydi gerçekten.

Dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel, tiyatro ve opera gibi temsiller için kullanılacak bir binanın modern bir şehir için gerekli olduğunu söylemiş, yani dönüşümle binaya verilecek olan yeni sanatsal işlevin de tıpkı sergievinin işlevi gibi modernleşen Türkiye'nin bir ihtiyacı olduğunu vurgulamıştı. O dönemde Ankara'nın bir temsil mekânına olan ihtiyacının herkes tarafından kabul edildiğini, ancak tiyatro binası ihtiyacının sergievinin dönüştürülmesiyle karşılanmasına dönemin mimarlık dergilerinde yüksek sesle karşı çıktığını görüyoruz. Mimarlar, tiyatro binalarının istenen özelliklerinin bir dönüşümle elde edilemeyeceğini, belirli bir kullanım için yapılan bir binanın bir diğer kullanım için dönüştürülmesinin sorunlu olacağını söylemekteydiler. Mimarlar açısından sorgulanan en önemli nokta ise, yapının tiyatroya dönüştürülmesi için gereken tadilat projelerinin sergievinin mimarı Balmumcu yerine başka bir mimara yaptırılmasıydı.

Mimar Maruf Önal'ın anlattıklarından, projenin dönüştürülmesi görevini alamamasının, 1940'ların ilk yarısında Tekel Genel Müdürlüğünde İnşaat Şubesinde görevli olan Şevki Balmumcu'yu çok derinden yaralayıp etkilediğini ve bu yaranın sızısını ölünceye dek yüreğinde taşıdığını, çok üzüldüğünü biliyoruz. Yapının tadilat, yani dönüşüm projesinin tasarlanması görevi Alman Mimar Paul Bonatz'a verilir. 1877 doğumlu Paul Bonatz, ülkesi Almanya'da tanınmış bir mimardır. Türkiye'ye ilk olarak 1942 yılında Anıtkabir Proje Yarışması Jüri Üyesi olmak üzere gelmiştir. 1943 yılında açılan Yeni Alman Mimarisi Sergisiyle Bonatz Türkiye'ye tekrar gelir ve sergi çerçevesinde Ankara'da iki konferans verir. 1943'ten 55'e kadar Türkiye'de kalan Bonatz, Çanakkale Anıtı, İstanbul Radyoevi, İstanbul Adalet Sarayı gibi önemli yapıların yarışmalarında jüri üyeliği yapmıştır. Ayrıca, Milli Eğitim Bakanlığı Teknik Öğretim Müşavir Mimarlığı ve İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesinde de Öğretim Üyeliği yapan Bonatz, Ankara'da Opera Binası dışında Saraçoğlu Memur Evleri Mahallesi'nin Kız Teknik Öğretmen Okulu ve Erkek Teknik Öğretmen Okulunun Projeleri gibi projeleri de tasarlamıştır. Sergievinin dönüşümü sadece işlevsel bir dönüşüm olmaz, kütesinde, cephesinde ve iç mekânda birçok biçimsel değişiklik de yapılır.

Dönüşüm sonrası dış görünüşü incelediğimizde sergievinin kulesinin yıkıldığını, ön cephede tanımlayıcı bir diğer eleman olan üçlü düzene sahip yüksek kütenin daha da yükseltip üçlü düzeninin bozularak daha bütüncül bir görünüm kazandırıldığını, yatay pencerelerin yer yer kapatılıp kare pencerelere dönüştürüldüğünü, eğimli bir çatı eklendiğini, tüm bu değişimlerde binanın özgün tasarımıdaki yatay, düşey denge oluşturma vurgusunun kaybolduğunu görüyoruz. Yapılan özgün halinde fildişi sıvalı cephesi de Ankara'da resmi yapılarda erken cumhuriyet yıllarından beri kullanılan Ankara taşının doğal rengine yakın bir tonda boyanıyor. Dönüşüm projesinde bir başka belirgin uygulama da, ana girişin yerinin değiştirilmesi. Ana giriş sola alınarak önüne kolonatl bir bölüm ekleniyor. Planda yukarıda sergi evinin altta kullanıldığı şekilde operanın planını görüyoruz. Öne eklenen kolonatl girişin yanı sıra yapının ön cephesi boyunca da benzer bir şekilde kolonatl bir alçak kütle ekleniyor.

Ön cephedeki kolonatl genel resimde görebiliyoruz. Dış cepheye eklenen kolonlar benzer şekilde iç mekânda da bezeme elemanları olarak kullanılmıştır.

Burada Bonatz'ın yaptığı iç perspektifleri görebilirsiniz. Sadece kolonlar değil, tavan ve duvarlarda sıvayla yapılan motifler de kırmızı ve altın rengi boyayla vurgulanmıştır. Dönemin önemli ressamlarından örneğin, Zeki Faik İzer ve Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun duvar resimleri de iç bezeme elemanları arasında dikkati çekmektedir. Bu dönüşümde yine yerleştirilen vitray ve avize gibi çeşitli diğer bezeme elemanlarıyla birlikte iç mekânın da karakterinin dışı gibi yapının tamamen değiştirilmiş olduğunu görüyoruz. Dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel, sergi evinin dönüştürülmesini kendisine önerdiğinde Bonatz, *“beni çok çirkin bir kadınla evlendirmek mi istiyorsunuz?”* der, daha sonra karşılaştıklarında *“ne haber o çirkin kadından?”* diye sorar Yücel, Bonatz da *“onu sevmeyi öğreniyorum, artık çirkin kalmayacak”* diye yanıtlar. Bu konuşma aslında sergi evinin Ankara Operasına dönüşüm sürecinde 1930'ların beğenilen modern mimarlık üslubundan 1940'larda nasıl uzaklaşıp daha neoklasik olarak tanımlayabileceğimiz üsluba bir dönüşün nasıl gerçekleştiğini bize örnekliyor. Sergi evinin yalın karakteri ve geometrik düzen etkisi neoklasik yinelemeci, seçmeci bir yapı olarak tasarlanmış olan opera binasında daha masif ve anısal bir görüntüye dönüşüyor. Sergi evi opera yapısı erken cumhuriyet dönemi mimarlığının biçimsel özelliklerinin değişimini en iyi örnekleyen yapıdır diyebiliriz bu süreç nedeniyle.

Daha fazla uzun giriş yapmadan son söz olarak vurgulamalıyım ki, bu yapının öyküsü aslında mimarlığı yorumlamak için biçimsel özelliklerin ötesine geçmemiz gereğini, yapılarla üretildikleri bağlamlar arasındaki karşılıklı ilişkinin çok boyutlu yönlerini düşünmemiz gereğini bize hatırlatıyor diye düşünüyorum. Bu yüzden Türkiye'de mimarlığın tarihini ve aslında cumhuriyetin tarihini daha iyi anlamak ve yorumlamak adına sergi evi opera binasını anlamamız, anlatmamız ve korumamız gereken en önemli kaynaklardan biri olarak başkent Ankara'nın yaşamındaki yerini koruyor diye düşünüyorum.

Yapının hikâyesini anlatmak üzere konuşmacılarımıza söz vermek istiyorum. İlk konuşmacımız: Yazar Gökhan Akçura bize yapının sergi evi olarak kullanıldığı dönemle ilgili bir sunuş yapacak. Yeni bir kitabı yayınlandı Gökhan Beyin, *“Türkiye'deki sergicilik ve fuarcılık tarihi ile ilgili*. Bu kapsamda sergi evi özelinde bir sunuş yapacak. Şimdi sözü kendisine veriyorum.

GÖKHAN AKÇURA- Efendim, hoş geldiniz. Bu, Ankara ile İstanbul farkını gösteriyor, İstanbul'da artık hiçbir söyleşiye bu kadar insan gelmiyor.

Evet, ben mimari yönlerine tabii değinmeyeceğim, zaten değinildi uzun uzun. Sergicilik açısından biraz sergi evi neydi, nasıl geliştirdi onu anlatmaya çalışacağım. O dönemde iki tane önemli sergicilik hareketi var Türkiye'de. Birisi; İstanbul'da Galatasaray Lisesinin binasında ve bahçelerinde tabii yazın okullar tatil olduğunda yerli mallar sergileri yapılıyor. 1929'da başlıyor ve 11 yıl devam ediyor bu sergiler. Diğeri de; İzmir'de panayır olarak başlayan, 9 Eylül Panayırı olarak başlayan, birkaç yıl süren, arkasından 30'lu yıllarda bu sefer İzmir Fuarı haline yavaş yavaş dönüşen iki hareket var. Bu iki hareketten oldukça farklı Ankara, çünkü gerek İzmir gerekse İstanbul firma katılımları üzerine kurulu. Yerli Mallar Sergisine çeşitli firmalar, dükkânlar, kuruluşlar geliyorlar, standlarını kuruyorlar, verilen yerlerde ufak bölümler ya da büyük bölümler alıyorlar. İzmir Fuarı ise yavaş yavaş enternasyonal haline geliyor, dış katılımlar geliyor, ama bu iki serginin de önde olan yanı ticari bir görünüm içermesi. Ankara ise tamamen devlet düzeyinde bir sergicilik götürüyor.

Biraz öncesine gidelim, sergi evi açılmadan önce ne vardı Ankara'da? İlk defa 1930 yılında Milli Sanayi Numune Sergisi diye Türk Ocağında ve Halk Evinde açılan sergiler var. Bu üç yıl düzenleniyor. Ankara Sanayi Sergisi de deniliyor, Yerli Mallar Sergileri de deniliyor, böyle değişik değişik isimler kullanılıyor, ama resmi adı Milli Sanayi Numune Sergisi. Bu biraz İstanbul'daki ve İzmir'dekilere benziyor bu sergiler. Kim katılabilirse onlar katılıyorlar, ama bu iş böyle gitmesin isteniyor. O dönemde devletin tanıtım yönü, propaganda yönü çok önde olduğundan sergi evi projesi ki, İstanbul'daki Galatasaray içindeki yerli mallar sergilerini de onlar düzenliyor. Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti diye bir devlet destekli, bütün milletvekillerinin üye olduğu, direkt devlet tarafından desteklenen, korunan ve geliştirilen bir dernek bu. Onların bir projesi; sergi evi.

Nasıl kurulduğunu, hangi şartlarda inşa edildiğini anlattı size Elvan Hanım. Ben orayı atlıyorum, ama o dönemde sergicilik açısından da şartnamede bazı maddeler var, onların altını çizmek istiyorum. Mesela, mimari proje sahipleri şöyle uyarılıyor şartnamede: *"Salonlar birbirlerini yine teşhir maksadıyla kullanılabilir koridorlarla, heyeti umumiyesi birbirlerine o şekilde bağlanacaktır ki, giriş kapısından*

içeriye giren her ziyaretçi otomatik bir tarzda serginin her tarafını görerek çıkış kapısından çıkmaya mecbur kalsın” diyor. Şevki Balmumcu da bir sohbet sırasında, *“insan sergi gezerken 90 derecelik açıyla dönüş yapmaz, onun için salonu dairesel yaptım”* diye altını çiziyor bu durumun. Yine şartnamede sergicilik yanının da altı özellikle çiziliyor. Burada ne yapılacağı, amacının da altı çiziliyor. Sergi binası milli ve beynelmilel yapılacak sergilerde sınai mamulat, zirai mahsulat ve hayvanat ile güzel sanatlar eserlerinin teşhirine ve aynı zamanda kitap, çocuk bakımı, sarı hastalıklarla, yani bulaşıcı hastalıklarla mücadele gibi içtimai maksatlarla yapılacak sergilere elverişli olacaktır deniliyor ve iki kat üzerinden bu sergi salonu yapılıyor.

Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyetinin elimizde neleri var, onları göstereyim. Mesela, bu 30 yılında yapılmış Ankara Milli Sanayi Sergisinde Edremit Pavyonu. Demek ki, kentler düzeyinde de katılıyorlarmış bunlar. Bu onun içi. Edremit'in üretimleri anlatılıyor, aynı broşürün içi bu. Sebzeler vesaire. Bu ilginç; mesela, Zühtübey mamulatu, elektrik priz lambaları ve abajurları da gelmiş İstanbul'dan ve bir şey açmış 30 yılındaki milli iktisat... Bakın, Milli İktisat Sergisi diyor, dediğim gibi değişebiliyor.

Evet, ilk açılış 29 Ekim 1934'te Sanayi Sergisi olarak yapılıyor ve buradan itibaren görüyoruz ki, sergicilik alanında daha önce Türkiye'deki hiçbir sergi faaliyetinde kullanılmayan objeler, tasarımlar kullanılmaya başlanıyor. Özellikle o dönemin bu işlere en yatkın ismi Mazhar Resmor çalışıyor bu işlerde. Büyük ölçekli fotoğraflar, duvar ilanları, grafikler, tipografi ve fotomontaj gibi modern sergi teknikleri kullanılıyor. O dönemin gazetelerinden alıntılar aldım. Bu ilk sergide biraz anlatacağım, diğerlerini daha kısa geçeceğim. Mesela, bu Basın Organlarında Sanayi Sergisi, ilk açılan 34'teki, şöyle tanıtılıyor: *“Memleketimizin dört bir köşesinde çalışan milli ve yerli sanayi burada en güzel, en nefis numunelerini teşhir ediyor. Bilhassa Sümerbank, İş Bankası pavyonları ile kısa bir zaman içinde sanayileşen Türkiye'nin ne kadar merhale kat ettiğini ispat etmiş oluyoruz. Memlekette bütün inkılap eserlerini başaran Büyük Gazi, sergiyi gezdiği vakit takdirlerini izhar buyurmuşlardır. Bu bizim için ulu Türk milleti ne kadar büyük bir hazdır.”* O dönemin genel üslubu içinde böyle sunuluyor.

İş Bankası, bu ilk sergide çok öne çıkıyor. O dönemde İş Bankası kumbara projesiyle çok öne çıkmış durumda ve kumbara sergisi de açmışım ben oradan dolayı ayrıntılı biliyorum. Resmini nedense buraya getirmemişim, özel bir İş Bankası bölümü var, İş Bankasında ortada büyük bir pano var, panonun bir yüzünde tamamen gülen çocuklardan oluşan böyle bir kolaj yapmışlar. Ellerinde kumbaralar hep birlikte gülüyorlar, arka tarafta da büyük kumbara resimleri var. Bu çok etkiliyor o dönemde, bu kadar büyük bir pano hiç yapılmamış. Çok sansasyonel oluyor bugünkü deyimle, o zaman herhalde öyle demiyorlardı. İş Bankası o dönemde bir sürü iştiraklar içinde. Bursa'da İpekli Fabrikaları, Zonguldak'ta Türk-İş diye Zonguldak Kömür Madenlerini işletiyor. Şeker Fabrikaları yine İş Bankasının kuruluşu. Bütün bunlar yan yana yer alıyor ve hepsinde çok propagandif metinler var. Mesela, şeker numuneleri yan yana büyük boyda konulmuş standlara, altında şöyle bilgiler var: Şeker niçin bu fiyata satılıyor, şeker için verilen paralar nereye gidiyor, şekerin faydası yalnız alanla satana mıdır, şeker lüks eşya mı, ilaç mı, yoksa gıda mıdır? Bu suallerin cevabı falan veya filan şirketçe değil fen adamları tarafından verilmiştir. Esasen fabrika standlarında şeker sadece milli bir gıda olarak tetkik edilmektedir. Şekerin cumhuriyet döneminde büyük bir girişi var piyasaya ve büyük bir yüceltilişi var, ama bu ayrı ve uzun bir konu.

Sergi evinde dediğim gibi böyle değişik şeyler diye tematik sergiler yapılıyor ardı ardına. Mesela, turizm, kömür, sağlık, ziraat gibi belli bir tema etrafında yapılan sergiler var. Bazen sadece tek bir kurumu tanıtan sergiler oluyor; Sümerbank, Çocuk Esirgeme Kurumu gibi. Zaman zaman da söz edeceğim, doğrudan doğruya sanat çalışmalarına yönelik sergiler var. Vakit kalırsa biraz daha ayrıntılı durabilirim. En önemli sergisi benim açımdan kömür sergisi. Kömür Sergisi, özel bir yayın çıkarıyor; Kömür Gazetesi. Kömür Sergisi Gazetesi diye, dört hafta sürüyor zaten sergi, her hafta bayağı içeriği zengin, oldukça kalın, tabloid boyutta, o dönemin bütün yazarlarının, çizerlerinin yer aldığı dergiler çıkarıyor. Zaten şeyin adı da Kömür Sergisi değil, Kömür Yakan Vesait ve Teskin Aletleri ve Tesisatı Beynelmilel Sergisi gibi çok uzun bir ismi var, ama bu kadar uzun ismi kimse kullanmak istemediğinden Kömür Sergisi olarak özetlemişler.

Aynı şeker gibi kömürün de bildiğiniz gibi Cumhuriyetin ilk döneminde ciddi bir yükseliş ivmesi var. Çeşitli rasyoneller getiriliyor; ormanlarımızın yok oluşu vesaire

gibi, ama esas olarak kömür madenlerinin işletilmesi devlet tarafından tekelleştiriliyor ve ağır ağır bütün yakacak ve ısıtma şeylerinde kömürün öne çıkışı var. Ama bu sergi hakikaten inanılmaz bir uzmanlıkta. Mesela, bu, özel bir giriş yapılıyor, orada bu maket öyle duruyor, ama şeyin girişini görüyoruz: Sergicilik tarihimizde yine bir ilktir, bu kadar iyi bir canlandırma. Ondan sonra İstanbul Sergileri dediğimiz, 49'da açılan İstanbul'daki şu anki Kongre Vadisi dediğimiz yerde açılan sergilere kadar böyle şeyler yapılmadı. Geceleri böyle aydınlatılıyor gördüğümüz gibi. İçeride yine böyle üç boyutlu ilginç gösteri malzemeleri kullanılıyor kömür sergisinde. Derginin ortasında böyle kolajlarla ürünler tanıtılıyor, bütün yabancı şirketler katılıyorlar Türkiye'ye kömür satan, kömür yakan yeni aletleri tanıtmak için, tabii Atatürksüz hiçbir sergi olmuyor.

Bu da yine çok ilginç bir resim benim açımdan. Sergi nasıl hazırlandı diye, çünkü sergilerin hep bize sonuçları gösterilir, burada ise hazırlayan insanların çabaları, ara aşamaları ayrıntılı biçimde gösteriliyor. Doldurma faaliyetleri, inşaat faaliyetleri, boyamalar gibi. İsmet İnönü sergiyi açmış.

Demin dediğim gibi zaman zaman sanat sergileri açılıyor. 1939'dan itibaren Devlet Resim ve Heykel Sergisi defalarca bu salonda ağırlanıyor. 38-46 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı görevinde bulunan Hasan Ali Yücel girişimiyle başlayan ve gelenekselleşen Devlet Resim ve Heykel Sergilerinde her yıl oluşturulan jüri tarafından seçilen üç Türk ressamı ödüllendiriliyor. En sanatla ilgili faaliyeti bu, ufak tefek başka şeyler de var, onlardan da söz edeceğim. Tarım Bakanlığınca Ziraat Sergisi düzenleniyor. Sağlık Bakanlığınca Sağlık ve Sarih Hastalıklardan Korunma Sergisi düzenleniyor. Mimarlık alanında ise Anıtkabir Yarışması Projeleri bir sergi oluyor. Çeşitli kooperatif konutlarının projeleri ayrı bir sergi oluyor. Ayrıca, 1942 yılında Mili Eğitim Bakanlığı Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğünce Spor Alanları Mimari Sergisi açılıyor. Burada tüm spor saha ve tesisleri planları ve maketleri teşhir ediliyor.

1936'da sergi evinde ilk büyük fotoğraf sergisi açılıyor. Bu cumhuriyet tarihimizin de ilk büyük fotoğraf sergisi. Basın Yayın Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen Türkiye Tarih, Düzenlik ve İş Memleketi temalı. O dönemde La Türk Kemalist diye bir dergi çıkardı Basın Yayın Enformasyon Müdürlüğü tarafından. Daha çok onun yaptığı bir işti bu, sergiye dönüştürüldü, ama çok ayrıntılı bilgi

toplayamadım başka hangi fotoğrafçılar katılıyor, yine belki de “*La Turquie Kemaliste*” Türk Kemalist çevresindeki fotoğrafçıların işleridir. Zaten başında da, derginin de başında olan Vedat Nedim Tör var.

Bu fotoğrafların çoğu Ankara’yla alakalı, zaten “*La Turquie Kemaliste*” de daha çok Ankara’yı vurguluyordu. Yükselen Kemalizmin yeni kenti olarak. Bütün fotoğrafların üzerinde de iri harflerle “*Ankara, Türk İnşa Sembolüdür*” yazılıymış. 38 yılında sergi evinde yine bir ilk görüyoruz, o da Türkiye’nin ilk sokak sergisi.

Sümerbank Sergisinden size bazı sokak manzaraları göstereyim. Tasarruf sergisi, dekoratör Mazhar Resmor tarafından özellikle yapılmış. İstatistik grafikler, çeşitli üç boyutlu objeler hiç sergi evinin içine girmeden, tamamen caddeden geçerken görebileceğiniz gibi düzenlenmiş. Mesela, o dönemde Arkitek Dergisinde şöyle diyor: “*Son zamanlarda dünyada sergicinin inkişafına bir misal olarak açık havada yapılmakta olan sergiler gösterilebilir. Bu sergiler, halkı sıkmadan veya herhangi bir binanın içine girmek mecburiyetinde bırakmadan gelip geçenlerin nazarı dikkatini çekmek ve onlara bir mecburiyet hissettirmeden istenileni göstermek ve anlatmak bakımından çok pratiktir. Bu sergi, bizde bu tarzda yapılan ilk eserdir*” deniliyor.

43’te Sergi Evi, kapılarını basında büyük yankı uyandıran bir sergiyle açtı; Yeni Alman Mimarisi Sergisiydi, bütünüyle Almanya’dan gelen ve kurulan bir sergiydi. Aynı sergi daha sonra İzmir Fuarına gitti. Yıl 1943, yani Hitler rejiminin en güçlü olduğu dönem. Dönemin Alman Büyükelçisi Franz Von Papen geldi, bayağı propagandif bir sergiydi. Herhalde karşı çıkanlar da epey olmuştu o dönemde.

Bir başka eksen Sergi Evinde bu türden sergi temaları açısından; o dönemde çok önde olan devlet okulları, meslek okulları, kız enstitüleri ve sanat okulları sergisi oldu mesela, arkasından el işleri ve küçük sanatlar sergisi oldu, yine bu malzemeden yararlanılarak yapıldı. Buralarda her tür el sanatı Anadolu’dan ve bu okullarda yapılan, gümüş, bakır işlemeciliği, deri işlemeciliği, oyalar, nakışlar gibi şeyler gösterildi. Çok övünülen Kız Enstitüleri ve Sanat Okulları Sergisi ise o dönemin bütün bölge sanat okulları; inşaat usta okulları, erkek terzicilik okulları, akşam erkek sanat enstitüleri ve kız enstitüleri gibi, akşam kız sanatları gibi kurumları tanıtıyordu. İki katta çeşitli odalarda öğrenciler çalışmalar yapıyor, yapılan şeyler panolarda

sergileniyor, yine çok gösterişi olan, basın tarafından çok beğenilen bir sergiydi. Tabii basın yansımaları çok fazla, bu konuşmada onlara girersek çok uzun süreceği için. Mesela, Yedigün Dergisi, bu kız enstitüleri sergisini kendi başına bir sanat eseri olarak yorumluyor ve şöyle diyor: Kız Enstitüleri ve Sanat Okulları Sergisi her bakımdan inkılâp tempomuza uygun, müspet ve ileri çalışmayı meydana koyan, hakikaten titiz bir zevk ve itina ile hazırlanmış bir sanat eseridir diyor.

Ankara Sergi Evi, 1944'te Sümerbank Sergisini açıyor ve dış unsurlar çok iyi kullanılıyor burada. Bu tür İzmir Fuarında da giderek böyle objeler kullanılmaya başlanacak ki, bunları ilk hayata geçiren aslında İş Bankasıdır. Kumbaranın çeşitli sergilerdeki sergilenişi sırasında bu türden üç boyutlu objeler kullanmıştır tasarrufu anlatan. Bu da Sümerbank Sergisinin ön cephedeki amblemleri. Hemen arkasında da Cumhuriyet Nafia Sergisi. Nafia, bayındırlık anlamına geliyor. Bayındırlık Bakanlığı, ülkenin imârına yönelik sürdürdüğü çalışmaların ve projelerinin zengin bir dökümünü sunuyormuş. Daha sonra bu da İstanbul'daki Galatasaray Lisesinin bahçesine taşınacak bir sergi. Demiryolları, limanlar inşaatları, su işleri, şose ve köprüler, elektrik işleri gibi bütün Türkiye'nin bayındırlık açısından kurulmasını anlatıyor. Onun da bir görseli var. Bir katalog yayınlanıyor, onun kapağı bu. Evet, bu da katalogdaki iç mekân resimleri. Bu da alt salonun gösterilişi. Bayağı maketlerle bütün bu inşaat faaliyetleri, yapım faaliyetleri gösteriliyor.

Sergi evinin dönüşümünü Elvan Hanım anlattı, ama hep mimarlık açısından anlattı. Diğer yanı, Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyetinin yaptığı bir kitapta biraz yansıyor. Şöyle anlatıyor bu dönüşüm sürecinin teknik hikâyesini: Derneğimizin ödevlerinden olan zirai mahsullerimizle her nevi sanayi mamullerimizi tanıtmak, teşhir etmek, ekonomik faaliyeti arttırmak maksadıyla derneğimiz evvelce bir sergi evi binası inşa ettirmeye karar vermiş ve bunun için lazım olan parayı bankalarımızın, milli müesseselerimizin, imkânları müsait bazı vatandaşlarımızın yardımıyla tedarik ederek 365 bin liraya bir sergi binası inşa etmiştir. Bu sergi evi binasından yıllar boyunca birçok sergiler için faydalanılmıştır. Ancak 1945 yılında hükümetimiz sergi evi binasını Devlet Tiyatro ve Opera Binası haline çevirmek üzere tarafımıza müracaat etmiştir.

Sergievi binamızın kolaylıkla bir devlet tiyatrosu haline sokulabileceği de anlaşılmiş olduğundan günden güne büyüyen Ankara'mızın modern bir tiyatro binasına kavuşması zorunluluğu da göz önüne alınarak sergi evi binamızın 615 liraya devlete satılmasına –bayağı kâr etmişler- genel kurulumuz tarafından karar verilmiştir. Ayrıca, zaten binanın 30 yıl sonra belediyeye devri mecburiyetinin varlığı bu kararın alınmasını kolaylaştırmıştır diyor. Ama tabii arkasında başka hangi nedenler var, onları bilmiyoruz. Böyle bir tutanaklar görmedim, bulamadım. Hükümetler değişti, yepyeni bir dönem başladı, yani İnönü döneminin son dönemleri oldukça farklıydı, bu türden bir sergi evinin anlamı mı kalmadı, yani çok kolay anlaşılacak bir şey değil. Koca bir sergi evinin bu amaçla yapılmış... Zaten devletin tanıtımında bu kadar önde olan bir sergi mekânının bütünüyle niye operaya ve tiyatroya dönüştürüldüğünü sadece bir istek ve açıklamak bana hiç normal gelmiyor, ama açıkçası bunun temelindeki gizli tarihe de ulaşamadım. Benim kısaca aktaracaklarım bunlar.

Bu, kömür sergisinin bayağı bir katalogu, ciddi, büyük bir katalogu vardı, onun kapağı. Bu da arka kapağı, çok hoş bir resim var arka kapağında. Kömür sergisi döneminde bir yüzey, cephe.

Bu, Ankara birası olduğuna göre yine bir bira sergisi hiç karşıma çıkmadı, bu da inhisarlarındır. Bu da ters açıdan, pek rastlanmayan bir resim bu. Burada da Etnoğrafya Müzesi ve Halkevi var. Bir resim daha var; bu da yine iktisat sergisinin ön cephesi.

OTURUM BAŞKANI- Gökhan Beye çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi yapımız Sergievi'nden opera ve tiyatro mekânına dönüştükten sonraki dönemini anlatmak üzere Nilgün Fıratlı Çelebi bizimle birlikte. Nilgün Hanım, Devlet Opera ve Balesinin Genel Müdür Yardımcısı. Kendisi aynı zamanda ODTÜ Şehircilik Mezunu. Ancak operada solist olarak görev almış, şu anda da yönetimde çalışıyor. Çok teşekkür ediyoruz katıldığı için.

Buyurun.

NİLGÜN FIRATLI ÇELEBİ (Devlet Opera ve Balesi Genel Müdür Yardımcısı)- Çok teşekkür ederim, sağ olun.

Benim için çok ilginç opera binası hakkında konuşmak, çünkü çocukluğumdan itibaren şarkı söylediğim bir yer. Benim zamanımda Ankara Radyosu Çocuk Korusu, opera temsillerinde de çocuk partilerini söyleyen, çocuk korolarını söyleyen bir koroydu. O dönemde mabetti bizim için böyle duvarlarını sevdiğimiz bir binaydı opera binası. Sonra ben şehir planlamayı bitirdim, 6 sene kendi mesleğimde çalıştım, sonra dışarıdan sınavla tekrar operaya girdim. 24 sene orada şarkı söyledikten sonra şimdi yönetici olmak sıfatıyla oradayım. Bu hikâyeye göre bu bina benim için çok önemli. 5 saniyeye ayarlanmış bu fotoğraflar; sergi evi dönemi, sonra sergi evinden opera evine geçiş, opera evi olarak bugün de halen sürdürdüğü fonksiyonuyla bina ve atölyeler diye bir bölüm yaptım, çünkü bu hiç toprak üstünde görülmeyen, ama aslında binanın altında bir fabrika gibi çalışan binanın hangarları dediğimiz yerdeki atölyelerimiz. Bu bir yandan arkada dönecek böyle, çünkü ben de Gökhan Bey gibi çok teknolojide yeterli değilim, hem onu idare edip hem konuşamayacağım.

Dünya sanat tarihinin ilk opera eseri olan Jacobo Peri'nin "Dafne"sinden bu yana 400 yıla yakın bir geçmişi var opera sanatının. Herkesin düşündüğünün aksine opera sanatı çok yaşlı ve modası geçmiş değil, 20. Yüzyılda ortaya çıkan sinema diliyle anlatımdan sonra en genç sanat dalıdır. Çok yönlü bir sanat olması bakımından anlatım dili en zengin sanat dalı olarak toplumların çağdaşlaşmasında mihenk taşıdır opera ve bale sanatları. Öyle ki, dünyanın en önemli metropollerinin sıralaması havaalanlarından önce kültür sanat kurumlarının sayısı opera evlerinin büyüklüğüyle ölçülmektedir. Opera sanatı için günümüz anlayışıyla en güzel tanımı Ahmet Say, müzik sözlüğünde şöyle kaleme almıştır: Tiyatro ve müziğin temelleri üzerinde şiir, şarkı, dans, dekor, kostüm, resim, mimarlık, şan ve oyunculuk sanatlarının kaynaştığı sanatsal bileşim.

Böyle disiplinler arası tanımlanan ve büyük kadrolarla gerçekleştirilebilen bir sanat için gereken mekânın da yeterince büyük ve bütün bu faaliyetin gerçekleştirilmesine uygun olması gerektiği apaçık bir gerçektir. Opera binaları için çoğunlukla fabrika benzetmesi yapılır ki, bu da bir opera evini tanımlamak için en uygun terimdir kanımca. Bir uçtan hammaddeyi, yani şiiri, romanı, müziği, resmi, heykeli, dansı, dramayı ve benzeri tüm yaratılmış malzemeyi verirseniz o bir uçtan mamul madde olarak yeniden yaratılmış -ki ben buna distile edilmiş diyorum- opera ve baleyi alırsınız.

O günlerin yoksul koşullarında insanların akli opera binası yapmanın nereden geldiği bizleri şaşırtabilir. Bu bakımdan opera sanatıyla ilgili yeni Cumhuriyet anlayışını sizlere birebir aktarabilmek için dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in 3 Temmuz 1941'de Ankara Devlet Konservatuarının ilk mezunlarının diploma törenindeki konuşmasından alıntı yapmak istiyorum. Şöyle diyor Yücel: *"Gözden uzak tutulmamasını özellikle vurgulamak isterim ki, insanlığın en müthiş savaşlarından birini yaptığı bir devirde ve harp yangınının dumanları göklerimizde vurduğu böyle bir zamanda tiyatro temsilleriyle, operayla ilgilenmemiz güzel sanatlar davasına nasıl ciddi bir anlam verdiğimizizin tarihe geçecek kadar kuvvetli bir kanıtı olarak algılanmalıdır. Biz tiyatro ve opera türü temsil sanatını bir uygarlık sorunu halinde alıyoruz. Onun içindir ki, aziz ülkemizin her durumda savunması için her türlü özveriye yapmakla uğraştığımız şu sıralarda sanatın bu dallardaki gelişimine de eğiliyor ve onu durdurmak değil, tam aksi, yürüyüşüne hız vererek devam ediyoruz.*

Bir gün bizim gibi tüm insanlığın kavrayacağına inanmış bulduğumuz Türk hümanizmasının yepyeni bir evresi Devlet Konservatuarının bağrından doğmaktadır. Yazar bizden olmayabilir, besteci başka ulustan olabilir, fakat o sözleri ve sesleri anlayan ve canlandıran biziz. Onun için devlet konservatuarının temsil ettiği piyesler, oynadığı operalar bizimdir, Türk'tür ve ulusaldır. Bizden olacak yazar ve besteci de ancak bu yolla yetişecektir."

Aslında 1928'de Ankara için hazırlanan planlara büyük ve modern bir opera binası koydurmuştu Atatürk, ama ne yazık ki, Cumhuriyetin 85. yılında bile böyle bir binadan yoksun Ankara'mız. Projeleri Bayındırlık Bakanlığına teslim edilmiş, yeri 1982 yılında çıkarılan yasayla belirlenmiş olmasına rağmen, çağdaş bir opera binası henüz yapılamamıştır Ankara'da. Mimar Özgür Ecevit'in ulusal yarışma sonucu elde edilen ve Bayındırlık Bakanlığında bekletilmekte olan projesi, bütçeye yeterli miktarda para konulmaması, yasayla ayrılmış olan hipodrom alanının başka amaçlarla kullanılmasına yönelik girişimler nedeniyle yaşama geçirilemiyor. Geçmişte de Atatürk'ün plana koydurduğu opera evi ödenek yetersizliği nedeniyle yapılamamış, sergi evi binası 1948'de İsmet İnönü'nün ilgisiyle opera evine dönüştürülmüştü.

Sergievi'nin yapımına karar verilen 1934 yılında Ankara'da opera binası bir hayaldi. Binası yoktu ki, meydanı olsun. Sergi evi ise, henüz yapım aşamasındaydı.

Projesi Şevki Eşref Balmumcu'ya ait yapının tamamlandığı 1935 yılında bu meydan hâlâ itfaiye meydanı olarak anılıyordu. İlkokulda Yerli Malı Haftası yapılan 1940'ların başlarında itfaiye meydanındaki bu sergi evinde yerli ürünlerimiz sergileniyordu. Yapının ön yükseltisi üzerinde "Yerli malı kullan, para biriktir" yazısı vardı ve geceleri aydınlatılıyordu. Ancak 1946-1948 yılları arasında sergi evi Alman Mimar Paul Bonatz'ın projesi uyarlanarak opera binasına dönüştürüldükten sonradır ki, itfaiye meydanı yerini opera meydanına bırakmıştı. Opera evinin sergi evinden dönüştürülmesinin öyküsü de ilginçtir. Bu öyküyü Sayın Şefik Kahraman Kaptan'ın 60. Yıl kitabımız için yazdığı yazıdan alıntıyla aktarmak istiyorum sizlere.

O dönemde Maliye Bakanı Nurullah Esat Sümer'di. Sümer, Dışişleri Bakanlığına vekaleti dolayısıyla, şimdi hemen opera binasının karşısındaki Kültür Bakanlığı olan o zamanın Dışişleri Bakanlığı binasında bir gün Cumhurbaşkanı İsmet İnönü tarafından arandı. İnönü telefonda Sümer'i sıkıntıya sokacak bir talepte bulunuyordu:

"Bak Sümer, Saygun, Erkin yanımdalar. Atlar da burada. Heyet halinde yeni opera binası yapımı için yeni yıl bütçesine ödenek konulmasını istiyorlar. Biraz sonra seni ziyaret edecekler." Sümer sıkıntıyla cevap veriyordu. *"Mevzuu yakinen bilmekteyim paşa hazretleri, ancak kifayetsizlikler sebebiyle yeni sene bütçesini bir türlü bağlayamıyoruz. Takdir buyurursunuz ki, ödenek bulmada muazzam güçlüklerimiz..."* İnönü tipik temennisıyla konuşmayı kesiyordu, *"bulursun, bulursun."* Maliye Bakanını ter basmıştı. O sıkıntıyla bakan odasının önündeki balkona çıktı ve birdenbire karşısında sessizce durmakta olan sergi evini gördü. Büyük umutlarla açılmış olan bina kendi halinde sessizce yükseliyordu ulusa doğru. Sümer'in sıkıntısı birden çözüm bulmanın sevincine dönüşmüştü.

Az sonra yanına gelen heyete de müjdeyi verdiğinde yıl 1946'ydı. Ama yine de sıkıntılı bir süreç başlayacaktı, çünkü sergi evinin mimarı Şevki Balmumcu, yapısının değiştirilmesine onay vermiyordu. Sergievi, Mimar Şevki Balmumcu'nun 1933'te açılan uluslararası yarışmada birinci olan projesine göre 1935'te inşa edilmiş, modern mimarlığın başarılı bir örneği idi. Fakat o yıllarda Ankara Devlet Konservatuarı çok değerli tiyatro, müzik ve opera sanatçıları yetiştirmiş, bu sanatçılara ve kompozitörlere Ankara Halk Evi Tatbikat Sahnesi dar gelmeye başlamıştı ve

Ankara'nın bir devlet tiyatro ve opera binasına şiddetle ihtiyacı vardı. Böylece bir yapıt, müellifi kal'e alınmadan yıkılıp tadil edildi ve buna kimse itiraz etmedi.

O zamanlar meslek odaları yoktu. Mimarlar Birliği de herhalde çok yeniydi, ama konusunda otorite olan hocalar sergi evinin mimari değerini açıklasalar ve yıkıma karşı çıksalardı sanata saygılı olan İnönü ve yüksek bilinçle bir kültür adamı olan Yücel, binanın yıkılmasını belki de kabul etmeyeceklerdi. Fakat öyle olsaydı belki de bugün Ankara'da hâlâ bir opera binası olamayacaktı. Bu bakımdan her şeye rağmen dönemin devlet adamlarına minnettarız. İkinci Dünya Savaşı'nın yoksul koşulları altında, o yılların 150 bin nüfuslu Ankara'sı için düşünülen bu adı büyük, ancak kendisi küçük tiyatro binası o günden beri Türk opera ve balesiyle tiyatrosuna aralıksız hizmet vermektedir. Uzun uğraşlardan sonra Türk kübik modern mimarisinin en iyi örneklerinden Şevki Balmumcu yapıtı Ankara Sergi Evinin Bonatz'ın projesine göre binanın dış duvarları bırakılarak iç kısmına salon, fuaye, sahne ve softa ile sanatçı tesisleri yapılarak ön cepheye kolonat ilavesiyle halk girişi yanında sanatçıya verilen önemi gösteren görkemli sanatçı girişiyle güzellikler taşıyan yoğun klasik tarzdaki bu opera binası ortaya çıkarılmıştı.

Opera binasının açılışı ise, 2 Nisan 1948'de yapıldı ve bugün 61. Yılıni kutlarken yenilerini yapabilmek umuduyla binamıza can veren sanatçı ve seyircilerimizden yeni opera binaları için ısrarlı bir şekilde talepkâr olmalarını bekliyoruz. Aynı 1940'lı yıllarda Ahmet Adnan Saygun, Ulvi Cemal Erkin ve Cevat Memduh Altar'ın yaptıkları gibi, devletin en başındaki yetkililere heyetler halinde gidip *"opera ve balemizin uygar, son teknolojiye sahip binalara kavuşturulmasını istiyoruz"* demelerinin sayısız yararlar sağlayacağını biliyoruz. Çünkü 150 bin nüfuslu küçük Orta Anadolu kasabası Ankara'dan bugünün 5 milyon nüfuslu başkentine halen aynı bina sanatlarımıza hizmet vermektedir ve binamızın Ankara'ya yetmediği apaçık ortadadır. Özlemle beklediğimiz yeni opera evimiz yapıldığında da 60 yıldır yuvamız olan bu binamızı özenle koruyacak ve buradaki temsillerimize halkımıza ulaşmaya devam edeceğiz.

Opera ve baleye ilgi olumlu olarak gelişirken, kurumumuzun da sahneye olan gereksinimi giderek artmaktadır. Opera ve bale, mevcut sahnelerin hemen hepsini başka kurum ve kuruluşlarla ortaklaşa kullanmaktadır. Yalnız Ankara'daki opera

binasının kullanım hakkı kurumumuza aittir, ancak devlet tiyatroları da temsilleri için bu sahneyi kullanmaktadırlar. Aslında opera ve tiyatro mimarileri farklı özelliklerdedir. Bu bina hem opera, bale hem tiyatro olmaz hem de konser salonu hiç olmaz, ama bizdeki ekonomik koşullarda böyle oluyor maalesef. Türkiye’de opera temsilleri için düşünülerek tasarımı yapılmamış olsa da tasarımı buna göre değiştirilmiş tek yapı olan bu binamız için geçen yıl büyük çaplı yenileme kararı alınmış ve rölöve, restitüsyon, restorasyon projesi ihalesi 2009 yılında yapılmış olup tadilat çalışmalarına 2010 yılında hızla devam edilecektir.

Devlet Opera ve Balesi, 2008-2009 sanat sezonunda yerleşik sahnelerinde 632 temsil gerçekleştirmiştir. Kabaca bir hesaplama her sahnemizde iki günde bir temsil sahnelendiği söylenebilir. Bu hesaplama 2009-2010 sezonunda temsil vermeye başlayan Samsun Devlet Opera ve Balesi dahil değildir. Bunun dışındaki beş ilimizdeki opera ve balelerin temsilleridir bunlar. Bunlar da; Ankara, İstanbul, İzmir, Antalya ve Mersin’dir.

Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü, yeni temsil mekânları yaratmaya çalışmaktadır. Bu kapsamda açık alanlar, parklar, tarihi mekânlar yeni sahneler olarak değerlendirilmekte ve toplumun her kesiminin opera ve bale sanatlarıyla buluşması sağlanmaya çalışılmaktadır. Burada dinleyici olarak çok az genç olduğunu gördüğüm, öğrenci olduğunu sandığım arkadaşlarımız vardı. Aralarında konuşuyorlardı, kulak misafiri oldum. Bir tanesi şey diyordu: Eski opera binası mı? Ben de içimden geçirdim; keşke yenisi olsa da eski opera binası diyebilsek diye.

Bu arada başka konuşmalara da şahit oldum ve şunu anladım ki: Aslında herhalde bu binaya hiç girmemiş ve burada hiç temsil izlememiş gençler var aramızda, öyle olduğunu zannediyorum. Buna çok üzüldüm, çünkü bizim için çok kıymetli ve biz çok çaba sarf ediyoruz burada iyi bir şeyler yapmak için. Ben şahsım adına söylüyorum, tabii yanlı olabilirim, ben de bir opera şarkıcısı olduğum için, ama hakikaten çok tatminkâr geliyor, çok insan uğraşüyor bu iş için. Mesela, bir büyük prodüksiyon için, “Aida” gibi bir eser için 400 kişi falan çalışıyor, yani korusu, orkestrası, solistleri, balesi, figüranları, sahne arkasında çalışan dekorcusu, gardıropçusu, kuaförleri vesaire gibi, o kadar çok insan çalışıyor ki, hep şöyle düşünüyorum: Ben mesela artık hani önde bir tane kadın şarkı söylüyor, arkada beş

kişi bir şeyler çalıyorlar, öyle bir şey izleyemiyorum. Çünkü o görkemden sonra bana acayip yalın, tabii görkem her şey demek değil, ama o çok sestten sonra bana hakikaten eksik gibi geliyor. Bir süre izledikten sonra çıkmak istiyorum, onun için ben davet ediyorum, çok seviniriz eğer gelir bizi izlerseniz.

Çok teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- İki konuşmacımıza da çok teşekkür ediyoruz. Şimdi sorular ve yorumlar için buyurun Yıldırım Hocam.

YILDIRIM YAVUZ- ...dönemi hakkında binanın bazı şeyler söylemek istiyorum. Daha biraz eleştirel yönde de bir şeyler söylemek istiyorum, eğer sabrınız varsa, özür dileyerek.

Birincisi, Sayın Gökhan Beyin gayet açık bir şekilde ortaya koyduğu şekilde Sergievi gerçekten modern mimari başlangıcından ve Türkiye'deki modernizmin başlangıç yapılarından biri olarak da çok önemli bir yapı ve esas görevi de halkı gelişmeler hakkında bilgilendirmek ve bu arada da modernizmin propagandasını yapmak. Hakikaten de böyle bir görevi var. Yani bir anlamda bir okul, halkı eğiten bir okul. Operaya dönüştürüldükten sonra okul görevi çok çok daha önemli olmaya başlıyor. Yani opera binası, özellikle Ankara halkını eğiten bir yapı olmuştur, daha doğrusu içindeki aktivite nedeniyle. Ankara halkı orada neyi nerede alkışlayacağını öğrenmiştir, opera sanatı üzerine bilgilendirilmiştir, opera tarihi üzerinde şey yapmıştır, bir sürü çocuğun ilgisini çektiği için. Onların sanat yönünde ses açısından yetişmesine neden olmuştur. Ama son zamanlarda bu görevini yeterince yürüttüğü kanısında değilim özür dileyerek. Çünkü içe dönük, kapalı bir şey halinde işlemekte.

Halbuki bu binanın konumu da, yani fiziki konumu da dikkat ederseniz Ankara'nın kuzeyiyle ki, daha düşük gelir seviyesine yaşadığı bir bölge kuzey, güneyi arasında tam ara noktada, güneyde de daha geliri yüksek sınıf yaşamakta ve bunları birleştiren ne önemli yapılardan bir tanesi. Yani buraya her tarafından Ankara'nın seyirci, dinleyici gelmekte, operayı çok alışkın olmadıkları için kuzeyden belki biraz daha az şey geliyor, ama güneyden de daha az gelmeye başladı son zamanlarda. Oysa mesela, tiyatro olduğu zaman daha karışık bir grubun geldiğini izliyoruz. Bu aynı zamanda gösteri sanatlarının çeşitli yönlerini de eğiten bir, sanatçıları eğiten bir kurum da oldu. Yani Tarık Leventoğlu gibi bir ekora uzmanının orada yetiştiğini

düşünürsek olağanüstü başarıları olan bir kişiydi örneğin, tasarımcı olarak. Yahut ses olarak şey yaptığımız zaman dünyaya, tabii konservatuvarın da katkısı muhakkak çok fazla, inanılmaz derecede önemli sesler yetiştirdi, hâlâ yetiştirmekte.

Bugün kimsenin haberi yok, ama mesela Mersin Operasında görevli olan Bülent Bezgür, Paris'te devamlı Paris Operasında oynuyor, Jenna'da oynuyor falan... Metropolitanda icra eden bir sürü sanatçımız var, bir sürü değilse bile... Avrupa'nın çeşitli yerlerinde var, her yerde, Sim Hanım vesaire bir sürü şeyler var. Fakat bütün bunlar belirli ufak bir kitlenin içinde tanınan ve bunu hakikaten yakın ilgi duyan insanların bildiği bir grup içinde şey yapmakta ve maalesef bu eğitim görevini yeterince opera... Kumpanya demek istemiyorum, kumpanya değil çünkü. Bu devlet operasının şeyleri yeterince halka tanıtmakta eğitim görevlilerinin yürütemedikleri kanısındayım. Örneğin, başka büyük operalar skalada. Bir opera temsili dışarıya yayın yapar. Opera binasının bulunduğu yer Ankara halkının her türlü sınıfının birlikte olduğu bir yerdir. Keşke seneler boyunca mesela dışarıya yayın yapabilseydi.

Tam o otobüs duraklarının olduğu yerde, çünkü halk orada bekliyor. İlk önce ilgi çekmeyebilir. Ama ben yayın dediğim zaman resimli olarak, yani vizüel olarak da yayın yapabilse. İllaki içerideki temsilin dışarıya yayılması da şey değil, o da önemli, çünkü yer bulamıyorsunuz mesela son zamanlarda, ama gidenlerin çoğu konservatuvar öğrencisi. Bütün yerleri kapatıyorlar veyahut devamlı müşterileri ve herkes şey bulmakta da güçlük çekmiyor. Bu dediklerim özür dileyerek benim esas şeyim, fakat benim esas gelmek istediğim nokta; bina açısından şu anda bir onarıma giriyorsunuz, o onarım konusunda tabii teknik şeyiniz belki o konuda yeterli değil, ama onarımın yapılış biçimi yine ihale sistemiyle ilgili ve en ucuz verenine seçip yapıyorsunuz ve bunun sonucunda o binanın büyük zarar göreceği kanısındayım ben. Özür dilerim. Bundan evvel bir tamirat yapıldı; iskemleler söküldü birkaç yıl önce. Koruma kurullarından itiraz geldiği için tekrar yerlerine konuldu ve bozuldu. Şimdi oturduğunuz zaman esneme olmazdı, öne doğru kayıyorsunuz çünkü. Aynı şeyi yapamadılar ve o kalitede bir şeyin de yeniden, koltukların, o ceylan dedikleri maroken koltukların tekrardan yapılabileceği kanısında da değilim, yani yenileme sırasında.

Dediğiniz çok haklı, yani onarılması gerekiyor vesaire, ama bu ihale sistemiyle değil. Burada Mimarlar Odasında, özellikle dikkatini çekmek isterim, bunun nasıl kontrol edileceği, değerlerini nasıl yitirmeyeceğini mutlaka ve mutlaka kontrol edilmesi lazım. Anlaşmalar nasıl yapılıyor, bozulurca kim şey yapılacak? Benim bildiğim kadarıyla çok düşük bir fiyata alınmış durumda ki, ona olanak yok, yani o şekilde halledilmesine. Bu özellikle binanın geleceği açısından beni çok endişelendiren bir konu. Benim diyeceğim, özellikle bu şeye dikkat edilmesi. (Alkışlar)

NİLGÜN FIRATLI- Sağ olun efendim, dikkate alacağız.

KAYA KONURAY- İsimleri hatırlayamadığım için özür dilerim. Ben kafamdaki bir senaryoyu burada soru işareti olarak ortada kalan bir noktada aktarmak istiyorum. Sergi evi, opera ve tiyatro binasına nasıl ve neden dönüştürüldü? Biraz yaşımın uygun olması biraz da özel merakım, tarihe şöyle bir baktığımızda, 1939-46 arasındaki harp Türkiye'sinin üretkenliğini bir düşünelim. Aynı günlerde büyük bir tarih yaşıyor Türkiye; Hasan Ali Yücel gibi birisi kültür işlerinin başında. Mimarlar Odasının faaliyetini izleyen meslektaşlarım bilirler, Hasanoğlan Köy Öğretmen Okulunun macerasına beraber başlamıştık. Ben çok sağlıklı devam edemedim, ama o zaman yapılmak istenilen şey, getirilmek istenilen kültür, topluma kazandırılmak istenilen eğitim düzeyiyle Hasan Ali'nin klasikleri falan da tercüme ettirmesiyle tiyatronun bir bütünlük taşıdığını düşünüyorum. Yani cumhurbaşkanına üç tane bestecimiz çıkabiliyor, dertlerini anlatabiliyor. Bütün bu ekonomik, siyasi, sosyal ortamın getirdiği koşullarda üretemeyen bir Türkiye'nin söyledik, sözü geçti, karşısında boş duran binayı gören Maliye Bakanının, Türkiye'de bütün görev alanlar hep zor şartlarda çok güzel çözümler bulmuşlardır. Kısa bir anımı anlatacağım.

Çatalağzı Termik Santralinin tefsi inşaatında oradaki şantiye şefi Japonya'dan gelmiş 12 tane uzmanı gündüz ölçmelerinden sonra akşam odasına topluyor, hadi diyor jeneratörün temelindeki hataları düzeltmek için ne yapacağımıza karar verelim. Japonlardan gelen cevap: *"Biz ölçme uzmanıyız, bu ölçülerimizi şimdi Japonya'ya götüreceğiz. Mitsubishi alacak bu verileri, ona göre ne tedbir alınacaksa size yetecek."*

Anlatmak istediğim şu: Oradaki şantiye şefi teknik arkadaşımız bu sorunun muhatabı olarak kendini görüyor ve çözüm bulmaya çalışıyor. Maliye Bakanının

karşıdaki binayı görüp de İnönü'nün talebine çözüm bulma ihtiyacı gibi. O adamcağzın ismini hatırlayamadım, kutlamak lazım. O gün, yani 39'lardan 46'lara gelen Türkiye'nin üretemeyen, karne... Benim nüfus kâğıdında ekmek verilmiştir, kumaş verilmiştir mührü vardır. O günlerin Türkiye'sindeki sergi evinin etkinliğinin azalması karşısında kültür için hamla yapan Türkiye'nin o binayı değerlendirmesi de bir başka şanstır diyorum, tabii Şevki rahmetliye yapılan haksızlık baki kalmak şartıyla. Sayın operacı meslektaşına katılıyorum, herhalde operayı konser salonunun bundan önceki kasaba tiyatrosu havasına sokmadan işi tamamlarsınız.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Buyurun.

CİHAT UYSAL- Aslında söylenenlere çok aykırı bir şey söyleyeceğim ama. Cumhuriyetin ilk yıllarında da öyle çok ahım şahım bir destek yoktu. İlk imar reisi biliyorsunuz Falih Rifki Atay'dır. O "Çankaya" adlı kitabında Bayındırlık Bakanlığından şikayet eder; bir sergi salonu tasarlanmış, kubbeli olduğu için minaresiz kubbe yapılmaz diye yıktırmış. Ne kadar doğru bilmiyorum, ama onun kitabında böyle bir belge var. Bugün de çok iyi bir durumda değiliz. Bunlar hep birbirine paralel şeyler aslında. Sahip çıkamıyoruz ne yazık ki yapılara.

Teşekkür ederim.

ARİF ŞENTEK- Ankara'daki sergi salonunu hatırlamıyorum da İstanbul'da Spor ve Sergi Sarayının şaşalı açılışını hatırlıyorum, yani onu gördüm. Efendim, benim sık sık söylediğim bir anekdot var ne dersiniz, nereden kaynaklanıyor bilmiyorum, ama Ankara'nın iyisi cennete, akıllısı İstanbul'a gider diye. Gökhan da öyle galiba değil mi, Ankara'dan gitmelerden. Şöyle bir şey: Burada sergi salonundan vazgeçilmesi, ama aynı tarihlerde İstanbul'da bir sergi ve şaşalı bir şekilde açılması; bu bir rejim meselesi, yani rejimin coğrafyasında bir değişiklik oluyor. Artık para İstanbul'da oluyor, halbuki cumhuriyetin başlangıcında İstanbul'u görmezlik dahi söz konusu. Yani İstanbul biraz şey: Gavur İzmir derler, ama galiba esas gavur o tarihlerde İstanbul. Böyle bir rejimin coğrafyasında bir değişiklik var sanırım. Yani artık Ankara Türkiye'nin iktisadiyatı için, ekonomisi için o kadar da çok önemli değil gibi gözüküyor. Esas o açıdan Türkiye'nin kalbi artık Ankara'da değil, İstanbul'da atıyor. Ankaralılara da artık orada şarkı söylemek kalıyor.

Çok teşekkürler.

NİLGÜN FIRATLI- İhale konusunda çok haklıydı beyefendi. Devlette iş böyle yürüyor. Gerçi artık akıllandık, bir ölçüde şartnamemize çok detay ve zorlayıcı şartlar koymaya çalışıyoruz. Duymuş olduğunuz miktar nedir bilmiyorum, ama o her yılki bütçemize konulacak. Yani biz Maliye Bakanlığından neyse ki, öyle bir imkân sağlayabildik. Bu iş bitene kadar her yıl bütçemize konulacak, çünkü malum işin rölövesinin çıkarılması, bütün o ölçümlerin yapılması, bunları mali yıllarla senkronize etmek çok zor. Tabii konser salonunun yaşamış olduğu faciayı hepimiz biliyoruz, neyse o bir ölçüde düzeltilebildi. O da büyük bir sponsorluk bulunarak oldu biliyorsunuz, Doğu Grubu yaptırdı Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Salonunu. Tabii böyle bir sponsorluk alınca, yani özel sektörden kaynağı kısıtlı olmayan ve ikide bir size hesabı sorulmayan ve illa en ucuzuna vereceksin falan diye sizi zorlamayan, size sadece *“bu nasıl olmalıdır?”*ı sorup sonra o şartları sağlamak şartıyla yaptırıyorsa eğer ve o en güzeli de, devlette o pek mümkün olmuyor. Hiçbirimiz müsaade etmeyiz böyle bir şeye. Bu bina çünkü bir anıt, bu bina bir apartman falan değil, rastgele bir tiyatro binası da değil, bu bir anıt. Zaten anıtlar yüksek kurul tarafından takip ediliyor. Mutlaka bizi kontrol edeceklerdir. Kaldı ki, biz de böyle bir şeye göz yummayacağız diye ümit ediyorum. Arkasını takip edebileceğiz diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

SALONDAN- (Kayda yansımayan konuşma)

NİLGÜN FIRATLI- Çok teşekkür ederim. Çok doğru yerlere dikkatimizi çekiyorsunuz, özellikle benim dikkatimi tabii. Binanın betonarmesiyle ilgili bir işlem yapılmayacak. Bizim orada en önemli sıkıntımız; sahne teknik donanımının artık bozulmuş, daha doğrusu eskimiş olması. Bozuk değil mesela, sahne asansörünü kullanıyoruz, ama üzerine fazla ağırlık koymamaya dikkat ediyoruz, çünkü biraz fazla ağırlık geldi mi o kendi kendine sallanmaya başlıyor gibi teknik donanımda sıkıntımız var. Atölyelerimizin kullandığı mekânlarda ve sanatçıların kullandıkları mekânlarda sıkıntılarımız var. Artık eskidi ve bazı atölyelerimiz hiç penceresiz konumlarda çalışmak zorundalar. Onlarla ilgili bir düzenleme yapmaya çalışıyoruz. Yoksa bina betonarmesi...

Daha önce restorasyon işi yapmış firmalar sadece alabilir işi, çünkü restorasyon başka bir iş malum, inşaat tek başına başka bir iş. Yani şartnamenin birinci şartı o. Buna çok özen gösteriyoruz, çok da hassas bir konu biliyorum. Bizim bu ara Genel Müdürlüğün Ankara Operası Müdürlüğünden ayrılmış olması, daha doğrusu eskiden Ankara Operası Müdürü gibi de çalışan Genel Müdürümüzün artık sadece Genel Müdür olması ve Ankara Operası Müdürlüğünün artık ayrı bir yönetim olması ve bu binanın onların kontrolünde olması tabii ki bizim işin içine hiç girmememiz anlamına gelmemekle birlikte onların da dikkatini çekip bu konu için özellikle toplantı isteyeceğim, söz veriyorum.

YILDIRIM YAVUZ- Türkiye’de uzun zamandan beri restorasyon yapılmakta mimari yapılarda. Bu restorasyon tamirat adı altında belki geçmiş yüzyıllarda da vardı. Vakıfların ilk defa restorasyon daha bilimsel yöndeki restorasyonları 1909’dan sonra başladı. Cumhuriyet döneminde en önemli restorasyon olarak Bursa’daki Yeşil Türbe’yle falan devam etti. O bir yine modernleşmenin, bir kişilik kazanmanın, bir ülke olmanın çabalarına da yardımcı olan bir şeydi, yani Osmanlı yapılarını şey yapmak. Şimdi cumhuriyet yapılarına baktığımız zaman, Türkiye’de Ankara’da cumhuriyet dönemi yapılarının ne halde olduğunun farkında mısınız? İçişleri Bakanlığına bakın, orta kısmı yeşil, şeyler pembeye boyanmış, paraşüt kulesi o gri rengini kaybedip altı mavi üstü pembe olmuş, çocuk oyuncağı gibi. Bütün niteliklerini yitiren... Her şey somon rengine boyanıyor. Ne olduğunun farkında bile değiller ve çok özür dileyerek söyleyeyim; bunu çok iyi şekilde yetişmiş restorasyon uzmanlarımız bile biraz baştan sağma yapmak zorunda hissediyorlar, çünkü kısa zamanda para kazanmak durumundalar. Bu yüzden biz eski eserlerimizin büyük bir bölümünü yitirmiş durumdayız, yani işe yarar bir restorasyon şeyi Türkiye’de yok. İtalya’da var, ama onlar yüzyıllar boyunca bu deneyimi elde etmişler.

Böyle bir durumda bir de bu dönüştürülmüş olan yapıların garip bir şeyi var, yani bir sergi evi opera binasına dönüştürülüp sergi evi olarak yapılmış 40’larda başka bir sergi evi de şimdi Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının evi olarak kullanılıyor. Yani o da sergi evi, o da sergi evi. Hatta o bir ara yapıldıktan sonra güreş kulübü olarak falan da kullanıldı. Dediğim gibi bütün niteliklerini yitiriyorlar. Opera hakikaten dikkatlice yapılmış bir şeydi ve bir ulusal mimarlık çabasının getirdiği bir dönemde, yani 40’larda milliyetçiliğin çok yoğun olduğu dönemde birtakım milliyetçi

öğelerinin eklendiğini biliyoruz buraya, ama yetersizdi. Şimdi hele daha da yetersiz, çünkü nüfus arttı. Sofita yapılırken buna eklenti olarak bir sahne de yapıldı, ama o kadarla kaldı ve şimdi bu şeyin içinde, sizin çok haklı olarak belirttiğiniz gibi özellikle mekanik şeylerin değiştirilmesi gerekiyor, yani teknolojik olarak bunların değiştirilmesi gerekiyor. Ama benim dediğim, yani lütfen bunu bir şekilde sizin göreviniz de bu şeyde iyi bir yerde. Örneğin, ben bir araştırma yapmak için opera binasına gelsem, kütüphanesi şu anda bir selde yok olmuş durumda. Ne arşivler duruyor ne ta başından beri yapılmış olan, basılmış olan program kitapçıkları duruyor, hepsi gitti. Bir zamanlar dünyanın en ilginç seslerinden biri olan mesela, Ferhan Onat üstüne hiçbir kayıt yok. Ne kayıt var, yani bu şey yapılırken madem birtakım teknik şeyler yapılacak, neden bir kayıt şeyi yapılmaz? Türkiye'den başka dünyanın her şeyinde bir kayıt stüdyosu var. Böyle bir kayıt stüdyosu Japonlar tarafından galiba hediye de edilmişti.

NİLGÜN FIRATLI- Hibe edildi, çalışıyor.

YILDIRIM YAVUZ- Umarım, ama bunlar ne DVD'ye dönüştürülebiliyor ne CD'ye dönüştürülebiliyor ne şey yapıyor. 4. Murat'ın bir kaydı var mı? Bilkent Üniversitesinde konserler, şeyler alınıp yapılıyor, niye devlet operasında yapılmasın? Yani buna benzer birtakım şeyler var, fakat dediğim gibi en önemli katkısı bu şeyin bir eğitim kurumu olması. O sadece bir eğlence kurumu değil ve sadece altı ay, geceleri saat 20.00'den sonra halka açılan bir yer olmamalı, 24 saat... Burada bulunduğumuz çevreye bakın, gençlerin sürekli bulunduğu yerlere, inanılmaz bir kültürel düşüklük var, yozlaşma var. Yani neden opera binasının etrafında toplanmasın bu kalabalık, neden kendi müziklerini yapmasınlar? Dediğim gibi en önemli şeyi, insanı yetiştiren ve kalitesini arttıran bir sanat şeyi olarak, bir yapı olarak tarihiyle çok, ama çok dikkatli yapılması gereken ve eğitim şeyini sürdüren bir yapı olması gerekiyor.

OTURUM BAŞKANI- Çok teşekkürler. İzninizle kapatmamız gerekiyor. Arada sohbet sırasında sorabilirseniz, Gökhan Bey çünkü uçağa yetişecek, çok uzun konuşamıyoruz.

HASAN AVCI- Başkent Üniversitesinden geldik bugün buraya, mimari değişimin incelenmesi için. İletişim Fakültesi öğrencileriyiz. Yaklaşık 30 kişi geldik. İletişime Giriş Dersinden Mutlu Binak hocamızın yönlendirmesiyle.

Son yorumunda hocamızın da yaptığı gibi gençlerin kültürel çözünmesini ve yozlaşmasını niçin bale etrafında toplayamıyoruz sorusuna istinaden. Buradaki arkadaşlarımızın dağılıp çözünmesini, sırtını bu söyleşiye dönerek salondan çıkmasını örnek vererek bunu genele döktüğümüz zaman her zaman mı böyle devam edecek? Biz bu salondan sırtımızı dönüp dışarıya çıktığımız gibi her zaman mı sırtımızı baleye, operaya, kültüre döneceğiz? Gençler bunun tanıtımı için siz çok değerli hocalarımız bir kova su dolu olarak örnek vermek istiyorum; bunun hepsini üstümüze boşalmayın, bardak bardak sunarsanız biz güzel şekilde paket yaparsanız, bu konuya dikkat çekmek istiyorum Halkla İlişkiler Bölümü Öğrencisi olarak.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkürler.

----&----